

Sluiten van filialen heilloze weg of aanvaardbare oplossing?

Steeds meer bibliotheken kondigen aan vestigingen te sluiten en hun (meestal beperktere) diensten voortaan aan te bieden in multifunctionele accommodaties als brede scholen en verzorgingshuizen. Waarom? Liggen hier vooral gemeentelijke bezuinigingen aan ten grondslag? Of veranderend consumentengedrag? Zijn er ook bibliotheken die andere keuzes maken en het aantal filialen juist uitbreiden? *Bibliotheekblad* organiseerde hierover een rondetafelsessie met een aantal bibliothekdirecteuren.

Op 26 oktober kwamen bij ACTA-advies in Amersfoort de volgende directeuren bij elkaar:

- Eric de Haan: sinds 1 november 2009 directeur Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen. Vestigingen in Abcoude, Breukelen, Kockengen, Loenen, Maarssen-Dorp, Maarssenbroek, Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis, een servicepunt in Tienhoven en een bibliobus in Loenen en Breukelen. Hij zit om de tafel met vijf gemeenten.
- Hans Portengen: directeur Bibliotheek Bollenstreek. Vestigingen in Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Sassenheim, Voorhout, Warmond en een bibliobus in De Zilk. Hij heeft te maken met vijf gemeenten.
- Harm Smit: directeur Bibliotheek Rijswijk. Een centrale en één filiaal. Hij heeft te maken met slechts één gemeente: Rijswijk.
- Nan van Schendel: directeur Bibliotheek Gouda. Drie vestigingen, een Brede School bibliotheek, een Boekenwagen en *Goudanet.nl*. Ze zit alleen met de gemeente Gouda om de tafel.
- Kees Hamann, directeur Bibliotheek Vlissingen. Een centrale,

een filiaal, een medische bibliotheek in het streekziekenhuis, een mediatheek voor het voortgezet onderwijs, acht schoolbibliotheken op basisscholen, bibliotheken in een woonzorgcentrum en in een buurthuis en een bibliobus in Ritthem. De bibliotheek maakt deel uit van de gemeentelijke organisatie, maar heeft een autonome bestuurscommissie die beslist over bibliotheekinhoudelijke kwesties.

- Marianne Bakker-Otten, directeur Bibliotheek Rivierenland. Verzorgt het bibliotheekwerk in de gemeenten Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel. Zeven grotere vestigingen, acht servicepunten en drie bibliobussen via BSG.

Gespreksleider is Hans Veen, oud-directeur van de bibliotheken in Leiden en Eindhoven en voormalig interim-directeur van de VOB. Tegenwoordig is hij adviseur bij ACTA-advies, dat actief is in het openbaar bestuur en de publieke dienstverlening en medewerkers inzet op het terrein van interim-management, training en coaching, werving en selectie en organisatieverandering.

Bezuinigingen

Veen: 'De VOB stelt op basis van prognoses van bibliotheken dat ongeveer een derde van het bibliotheekwerk verdwijnt als de geplande gemeentelijke bezuinigingen doorgaan. Veel vestigingen zullen in dat geval sluiten. Hoe is de situatie bij jullie?'

De Haan: 'Voor 2011 is de nullijn afgekondigd. De plannen van de politieke partijen voor het bibliotheekwerk lopen sterk uiteen. De ene stelt dat bibliotheken te veel geld krijgen, de ander wil in de kleine kernen de bibliotheekvoorziening juist overeind houden. Een aantal vindt dat bibliotheken meer cultureel ondernemerschap moeten tonen en intensiever moeten samenwerken met lokale partners. Hoe het na 2011 zal gaan uitpakken, is nog een vraag.'

Portengen: 'De gemeente Teylingen heeft aangekondigd 35% te gaan bezuinigen op het bibliotheekwerk. Bovendien komt er t/m

Hans Portengen: 'De bibliotheek bestaat bij de gratie van het feit dat zij een instituut is, dus óók een gebouw. Dat gebouw moet blijven. Sluiting is een heilloze weg.'

2014 geen indexering. Dan kom je al gauw op een totale bezuiniging van zo'n 40%. Elk jaar gaat er ongeveer een ton af. Dit zal ongetwijfeld gevolgen hebben voor de vestigingen in Warmond, Sassenheim en Voorhout. Misschien moeten we wel twee filialen sluiten. Noordwijk wil 9% bezuinigen en evenmin indexeren. Noordwijkerhout spreekt van een bezuiniging van ongeveer 10%; Lisse wil 5% bezuinigen en van Oegstgeest weet ik het nog niet.'

Smit: 'In het Collegeakkoord is afgesproken dat er niet bezuinigd zal worden op de bibliotheek, de musea en de schouwburg. De gemeente moet weliswaar 10 tot 15% besparen op het totale budget van 100 miljoen euro, maar wil dat doen door bijvoorbeeld de ozb te verhogen of te snijden in het ambtenaren-apparaat. We krijgen in 2011 en 2012 sowieso de prijsindexstijging vergoed. Wel is aangekondigd dat we 2,5% moeten bezuinigen per 2012: zo'n 36.000 euro. Ook wil de gemeente onderzoek laten doen naar het spreidingsbeleid. Een vraag daarbij is of het filiaal wel op de meest logische plaats gevestigd is. Mocht de uitkomst zijn dat dit niet het geval is, dan praten we verder over verbetering van die situatie. Het realiseren van een bezuiniging is daarbij niet het doel.'

Van Schendel: 'Gouda heeft 70.000 inwoners en drie vestigingen. In de Voorjaarsnota heeft de politiek een bezuiniging van 20% aangekondigd: te beginnen met 1 ton volgend jaar, olopend tot

4 ton. In een tweede tranche is sprake van een bezuiniging van 45%: 9 ton. Als wij 4 ton of meer zullen moeten inleveren, gaan we een andere infrastructuur maken. We hebben hiervoor twee scenario's ontwikkeld. In beide scenario's sluiten we alle filialen. In het eerste scenario gaan we door met één mooie, nieuwe vestiging. In het tweede scenario bouwen we aan een fijnmazig kleinschalig netwerk van diverse soorten voorzieningen, zoals: kinderbibliotheken, Plug-In Bibliotheken, digitale bibliotheek en thuisbibliotheek. Deze scenario's maken het gesprek wel los. Ik ga ongeveer dagelijks langs bij de fracties en het College om over de toekomst van de bibliotheek te praten. Dat de VOB alarm heeft geslagen vanwege het grote aantal vestigingen dat landelijk op de tocht staat, helpt bij die gesprekken.'

Hamann: 'De komende jaren moeten wij 27,5% bezuinigen: 550.000 euro. Wij onderzoeken daarom de mogelijkheid om het aantal schoolbibliotheken uit te breiden tot alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs, daarnaast voor volwassenen buurtbibliotheken in buurtcentra te ontwikkelen en twee informatieservicepunten en een gestroomlijnde digitale dienstverlening te starten, zodat we het reguliere filiaal en de Centrale kunnen sluiten. De collectie wordt in dit concept opgesteld in een magazijn; 85% van de leners moet gebruik gaan maken van de digitale bibliotheek om zo de boeken uit het magazijn te gaan bestellen. Die worden dan thuis bezorgd. Het is onze ambitie om minimaal het huidige uitleenniveau te handhaven. Met de gemeente is afgesproken dat voor medewerkers die geen plekje vinden in het nieuwe bibliotheekconcept een baan wordt gezocht binnen de gemeentelijke organisatie.'

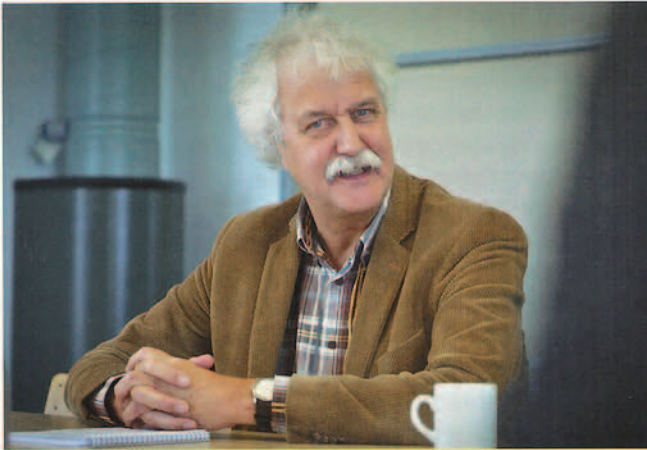
Bakker: 'Het beeld in ons grote werkgebied - elf gemeenten, 250.000 inwoners, 94 woonkernen - is zeer gevarieerd. Sommige gemeenten willen nog investeren in het bibliotheekwerk, in nieuwe gebouwen of projecten. Andere gemeenten willen of kunnen nauwelijks nog geld in het bibliotheekwerk steken. Zo heeft Buren aangekondigd de subsidie in vijf jaar te willen afbouwen tot 5 euro per inwoner. Dit is absoluut veel te weinig en zal ertoe leiden dat Buren moet "uittreden" uit het samenwerkingsverband van de elf gemeenten met betrekking tot de basisbibliotheek. We vragen ons af of dit juridisch zomaar kan; er zijn immers samenwerkingsafspraken gemaakt. Voor 2012 hebben we drie scenario's ontwikkeld. In het eerste scenario gaan we uit van een euro per inwoner minder. Daardoor kan 2,5 ton bespaard worden, op te vangen door natuurlijk verloop, *selfservice* en hogere contributie. In het tweede en derde scenario idem, maar dan met uittreden van één respectievelijk twee gemeenten.'

Visie

Veen: 'Heeft het sluiten van vestigingen alleen te maken met bezuinigingen of ook met een andere visie op het bibliotheekwerk?'

Bakker: 'Ook met het laatste. Bij ons worden in enkele gemeenten de bibliobussen vervangen door servicepunten in Kulturhusen en brede scholen. In zo'n gemeente concentreren we de dienstverlening in twee, in plaats van in zes kernen. Duurder in huisvesting, maar meer rendement door een verruiming van de openingstijden en de combinatie van voorzieningen.'

Hamann: 'Visie speelt zeker een rol, maar ik zal de crisis nooit omschrijven als een kans. Dan lijkt het net of je erop hebt zitten wachten en dat is niet zo. Wel zijn er in 2007 al discussies gevoerd

Kees Hamann: 'De bibliotheek kan een mooie toekomst tegemoet gaan als zij haar bestaansrecht niet meer ontleent aan het aantal uitleningen, maar aan het maatschappelijk effect dat zij sorteert.'

met de medewerkers over de toekomst van de bibliotheek. Daarbij zijn we ervan uitgegaan dat er in 2041 geen boeken meer worden uitgeleend, omdat iedereen dan is overgestapt op *e-books*. Onze verwachting was dat de gemeente dan rond 2031 het bibliotheekwerk niet langer zal willen subsidiëren. In 2017 zouden we zover moeten zijn dat we méér doen dan alleen maar boeken uitlenen in fysieke vestigingen - zoals adviseren, "educeren" en inspireren - om zo'n desastreus besluit anno 2031 vóór te zijn. Tegen die tijd zouden we een andere *core business* moeten hebben, namelijk: digitaal uitlenen, waardoor we aantrekkelijker worden voor een groter publiek.

Door de bezuinigingen komt die ontwikkeling in een stroomversnelling. We gaan binnen korte tijd van 45 euro subsidie per inwoner naar 33 euro. Dat noopt ons om deze visie met een kwart minder middelen vijf jaar eerder uit te voeren. We moeten ervoor knokken dat dit gaat lukken. Het vereist wel dat er snel een goede *ict*-infrastructuur en een gebruikersvriendelijke landelijke catalogus komt. Ik heb Bibliotheek.nl al een aantal keer gevraagd hoe het daarmee staat. Verder is het van belang dat medewerkers snel nieuwe competenties verwerven, omdat zij op andere plekken zullen gaan werken. Met name in scholen.'

Van Schendel: 'Ook wij denken dat er over dertig jaar geen papieren boeken meer worden uitgeleend. In het nieuwe beleidsprogramma gaan we daarvan uit. Participatie en reflectie zijn onze nieuwe kernwaarden. Alleen... onze klanten willen op locatie boeken kunnen blijven lenen. De effecten van de veel innovatievere spreidingsvariant zijn voor de bibliotheek moeilijk in te schatten. We weten nog niet hoe klanten zullen reageren. Eigenlijk willen wij als bibliotheek alles: een goede fysieke bibliotheek, prima servicebibliotheken en een uitstekende landelijke catalogus. Maar dat kan financieel niet. Misschien moeten we de komende jaren investeren in een goedkoop pand. Dat huren we dan voor een jaar of vijf en richten we in met IKEA-meubels. Daarna zien we wel verder.'

Fysiek of digitaal?

Hamann: 'Maar een heel klein deel van de bevolking vindt snuffelen in de bibliotheek leuk: zo'n 7%. Waarom zou je voor hen een nieuwe bibliotheek inrichten? Je kunt je beter richten op de rest: mensen die niet doelbewust op zoek gaan naar een boek, maar via *Google*, *Wikipedia* of *Hyves* bij onze diensten terecht komen. Dan is de kans dat ze dat boek vinden ook veel groter. Nu bedraagt die trefkans 42%; straks hopelijk 98%. Alleen al in Zeeland hebben we een catalogus met 1,4 miljoen boeken die goed digitaal doorzoekbaar is.'

Van Schendel: 'Misschien is de groep digitale zoekers inderdaad groter, maar toch lijkt het geluid van vaste klanten altijd harder. Die willen de bibliotheek als fysieke plek niet kwijt.'

Smit: 'Onze bezoekers willen dat evenmin. In Rijswijk is het sluiten van vestigingen niet echt een item. Al voor de verkiezingen hadden we samen met andere culturele partners een Cultureel Manifest opgesteld, waarin we betoogden dat cultuur de waarde van de stad verhoogt. Het College was het daar gelukkig mee eens. Rijswijk is een van de sterkst vergrijsde gemeenten van Nederland. Onze belangrijkste doelgroep loopt niet voorop bij de digitale

Harm Smit: 'Het sluiten van vestigingen is hier niet echt een item. Rijswijk is een sterk vergrijsde gemeente. Onze belangrijkste doelgroep loopt niet voorop bij de digitale ontwikkelingen en komt graag naar de bibliotheek.'

ontwikkelingen en komt graag naar de bibliotheek. Ik vraag me ook af: wat ga je bijvoorbeeld doen met het klassenbezoek als je geen fysieke vestiging meer hebt?'

Hamann: 'Klassenbezoek heeft geen zin. Je leert kinderen alleen waar de voordeur van de bibliotheek zit. Als je ervan uitgaat dat de digitalisering de bibliotheek naar veel meer mensen brengt, moeten we scholen bijstaan om kinderen fatsoenlijk te leren lezen. Uit onderzoek blijkt dat bijna de helft van de leerlingen niet goed begrijpend kan lezen eind groep 8. Ik ga pas met pensioen als 75% van de kinderen goed leest bij het verlaten van de basisschool. Ik beschouw het als een belangrijke taak van de bibliotheek om die leesvaardigheid te verbeteren, voordat we überhaupt gaan praten over begrippen als "kenniseconomie". Begrijpend leren lezen draagt ertoe bij dat men enthousiast is om te (blijven) lezen. Laten we daarom onze dienstverlening naar de scholen brengen en ter plekke werken aan leesbevordering, goede informatievoorziening en media-educatie. Het vakmanschap van de mediathecaris wordt

'Je zou nog eens kritisch kunnen kijken naar wat we van onze leden vragen; wellicht kan de eigen bijdrage structureel omhoog'

*Nan van Schendel:
'Misschien moeten we de komende jaren investeren in een goedkoop pand, dat we voor een jaar of vijf huren en inrichten met IKEA-meubels'.*

dan veel belangrijker; daar moeten we mee aan de slag de komende periode. Bijkomend voordeel is dat we gratis in die scholen zitten.'

Van Schendel: 'We moeten van klassenbezoek naar programma's voor scholen. Straks zullen we ons bestaansrecht veel meer ontleen aan media-educatie dan aan het uitlenen van boeken. Immers: er bestaat al een Bol.com, een levendige tweedehands-boekenmarkt. Wat heeft de bibliotheek daar in de toekomst nog aan toe te voegen?'

Veen: 'De sociale geografie lijkt heel bepalend voor de beslissingen die worden genomen.'

Bakker: 'Ja. Sommige gemeenten willen juist vestigingen openen. Op plaatsen waar eerst een bus kwam, komen nu vermoedelijk nieuwe filialen. Daar willen we dan leesbevorderingsprogramma's inzetten als *Boekstart* en de *Voorleesexpress*. Zo hopen wij de jongste doelgroep naar de bibliotheek te krijgen. In ons werkgebied valt nog veel te winnen. Zo zijn er vier gemeenten met veel allochtonen, andere gemeenten zijn juist streng christelijk. Veel mensen komen zelden in de bibliotheek. Als we nu de jongste jeugd binnenhalen, kunnen we misschien ook de ouders binden. Dankzij de financiële impulsen van de afgelopen jaren hebben we op het platteland een inhaalslag gemaakt. Het zou jammer zijn als we die niet kunnen verzilveren.'

Portengen: 'Als gemeenten straks allerlei vestigingen opdoeken, gaat het publiek naar de gemeente waar nog wel een fysieke bibliotheek staat. Dat zorgt vast voor scheve gezichten, want welke gemeente wil betalen voor zijn buurman? De bibliotheek bestaat bij de gratie van het feit dat zij een instituut is, dus óók een gebouw. Dat gebouw moet blijven. Sluiting is een heilloze weg. Kijk maar naar de banken. Die dachten een aantal jaren terug dat ze lokale filialen wel konden opdoeken, maar komen daar nu hard van terug. Bibliotheken lenen voornamelijk boeken uit; de praktijk wijst uit dat dit de *core business* is. We zijn geen onderwijsinstelling of club- of buurthuis en moeten dat ook niet willen worden. Het is geen goed idee om alleen nog maar Rabobiebs, huiskamerbibliotheken en schoolmediatheken overeind te houden. Als je de dienstverlening versnippert en geen centrale bibliotheek meer hebt, wordt het nog veel moeilijker om

je meerwaarde aan te tonen. De bibliotheek verwordt dan tot een soort excuusbieb. Gegarandeerd dat zo'n niksige bieb dan in de volgende bezuinigingsronde helemaal sneuvelt. Daarnaast vraag ik me af of een digitale bibliotheek hét antwoord is op de vraag van de toekomst. De digitale bibliotheek is wel belangrijk, maar naast de fysieke bieb. Momenteel gebruikt maar zo'n 5% van de klanten de catalogus. Waarom zou dat anders zijn als ze straks thuis achter de computer zitten om boeken te bestellen? Kortom: ik vind dat de fysieke bibliotheek gewoon moet blijven. Voorlopig. Natuurlijk kan het zo zijn dat over dertig jaar niemand meer boeken leent. Als dat zo is, schaffen we de bibliotheken tegen die tijd wel af.'

Hamann: 'De bibliotheek kan een mooie toekomst tegemoet gaan als zij haar bestaansrecht niet meer ontleent aan het aantal uitleningen, maar aan het maatschappelijk effect dat zij sorteert. Doet zij dat niet, dan is ze over twintig tot dertig jaar inderdaad helemaal weg. Dan gaat ons mooie vak naar de verdommenis. Dat wil ik niet. Daarom moeten we nu mediathecarissen zetten naast degenen die onze kennis en vaardigheden het hardste nodig hebben: schoolkinderen, maar bijvoorbeeld ook ambtenaren en hulpverleners die het publiek van informatie moeten voorzien.'

Tempo

Veen: 'Deze discussie gaat heel erg over de conventies in het vak. Wat is de bibliotheek en wat zou zij moeten zijn? En wie is de bibliothecaris?'

De Haan: 'Ik heb vijftien jaar in de commerciële kantoorinrichting gewerkt. Ook daar vraagt men zich af hoe de toekomst eruitziet. Zitten mensen over vijftien jaar nog achter hun bureau te werken of is dat dan helemaal passé? We weten het gewoon niet. Maar ik heb wel geleerd dat het belangrijk is om af en toe de knuppel in het

*Eric de Haan:
'Veranderingen in deze sector gaan erg langzaam. Er wordt veel bedacht en opgeschreven, maar de uitvoering is verre van vlot.'*

hoenderhok te gooien en open na te denken over welke richtingen het uit zou kunnen gaan. We moeten verder denken dan die boeken met muren eromheen. Dat heeft ook met durf te maken. Veranderingen in deze sector gaan erg langzaam. Er wordt veel bedacht en opgeschreven, maar de uitvoering is verre van vlot. Het duurt maar en duurt maar. Verder heeft iedere bibliotheek haar

'Maar een heel klein deel van de bevolking, zo'n 7%, vindt snuffelen in de bibliotheek leuk'

eigen dingetje. Het zou beter zijn om samen op te trekken.'

Hamann: 'Centraal sturen in een decentraal stelsel is lastig. Je kunt niet landelijk sturen zolang er lokaal wordt betaald. Al moeten we de digitale bibliotheek uiteraard wel in gezamenlijkheid vormgeven.'

De Haan: 'Toch zou je als bibliotheken wel een centrale visie kunnen schetsen, die je dan lokaal of regionaal verder inkleurt. In Utrecht willen we bijvoorbeeld de samenwerking tussen de zeven bibliotheekorganisaties intensiveren. We hebben al een eenduidig contributiestelsel: een grote stap in de goede richting. Ik denk dat de franchisebibliotheek een andere goede stap is. Wellicht hebben we straks 40% minder bibliotheken, die 100% meer herkenbaar zijn.'

Hamann: 'Herkenbaarheid is inderdaad belangrijk. Ook voor bibliotheekvoorzieningen in multifunctionele accommodaties. Straks, als we alleen nog aanwezig zijn in scholen, buurthuizen, gemeentehuis en het Centrum voor Jeugd en Gezin, zijn onze 21 vestigingen nog steeds herkenbaar als bibliotheek. Het beeldmerk en *retailinzichten* helpen daarbij. Volgens mij is de gezamenlijke richting wel duidelijk: die is vastgelegd in de *Agenda voor de Toekomst*. Alleen het tempo van uitvoering verschilt per bibliotheek.'

Ondergrens

Veen: 'De afgelopen tien jaar hebben bibliotheken zich breed gemaakt en steeds meer taken op zich genomen. Een wethouder zei eens: "Leren lezen doen de kinderen maar op school, informatie halen mensen maar van internet. De bibliotheek is er om te lezen." Hadden bibliotheken zich inderdaad tot het uitlenen van boeken moeten beperken? Wat moet een bibliotheek minimaal zijn?'

Portengen: 'Boeken zijn nog steeds het belangrijkste. In al die andere dingen zijn we wellicht niet goed genoeg. Wat die ondergrens betreft: het is in elk geval belangrijk dat er voor de jeugd een goede bibliotheekvoorziening is. Dat kinderen en jongeren boeken lenen, wil overigens niet zeggen dat ze er iets van opsteken. Wij zijn de publieke omroep voor het lezen: we bieden het aan, maar weten niet wat effect sorteert. We bieden alleen de mogelijkheid tot ontplooiing.'

Van Schendel: 'Er zou meer onderzoek moeten zijn naar de resultaten van wat wij doen.'

Portengen: 'Ja, maar hoe meet je dat? Wij kunnen alleen maar *output* aantonen, geen *outcome*.'

Hamann: 'De politiek pikt het niet als je het nooit over het beoogde effect hebt. Het streven is nog altijd volksverheffing, maar dan anders ingevuld. We moeten connectie maken met de collectie. Dat doen we niet door in ons winkeltje te blijven zitten afwachten. We moeten ons product actief aan de man brengen op alle mogelijke manieren. In de eerste plaats via het onderwijs. Schoolbibliotheken lenen vier keer meer boeken uit! En we moeten burgers laten zien dat wij de weg weten in de informatiesamenleving. We hebben niet de antwoorden op vragen, maar we weten wel waar je die kunt halen. Wij ontsluiten bronnen. Dankzij de landelijke catalogus krijgen we straks bovendien meer mensen in beeld, die we kunnen voorzien van informatie op maat. De persoonlijke band met de klant blijft ook in het digitale tijdperk belangrijk.'

Bakker: 'De ondergrens heeft ook met geld te maken. Een gemeente die slechts 5 euro per bewoner subsidie geeft, kunnen we niets meer bieden. Op geen enkele manier.'

Van Schendel: 'De gemeente kan dan beter de taak die ze wil laten uitvoeren openbaar aanbesteden en kijken wie er met de scherpste offerte komt.'

Hamann: 'Het vakmanschap van de bibliothecaris wordt door politici vaak niet onderkend.'

Bakker: 'Terwijl het zo belangrijk is! Niet voor niets gaan wij bijvoorbeeld de jeugdbibliothecaris in ere herstellen.'

Strijdlust

Veen: 'Hoe kunnen we omgaan met de bezuinigingen?'

Hamann: 'Door onze strijdlust niet te verliezen! Het maakt nogal wat uit of er 25% bezuinigd wordt of 10%. Laten we inzetten op een zo laag mogelijk percentage. En als er weer middelen te verdelen zijn, moeten we vooraan staan. We moeten nu snoeien en de goeie loten weer Pokon geven zodra dat kan.'

Portengen: 'Bibliotheken zijn best effectief georganiseerd; ik denk niet dat er nog veel vet op de botten zit. Als je gaat snijden, dan gaat dat dus ten koste van de stenen of de collectie. Geen goed idee. Misschien moeten we nog eens kritisch kijken naar wat we van onze leden vragen. Wellicht kan de eigen bijdrage structureel omhoog.'

Bakker: 'We hebben veel verplichtingen: een productenboek, een productbegroting, audits om de kwaliteit inzichtelijk te maken,

Marianne Bakker-Otten: 'Het vakmanschap van de bibliothecaris is heel belangrijk. Daarom gaan wij de jeugdbibliothecaris in ere herstellen.'

governancecode. Op zich allemaal heel goed. Het maakt je organisatie een stuk transparanter en zorgt ervoor dat je beter kunt verantwoorden wat je doet. Maar de uitkomsten blijven vaak op de plank liggen. Het kost ons veel tijd én geld.'

Smit: 'Soms zijn gemeenten wel te porren voor het eenmalig verstrekken van financiële middelen als je een goed idee hebt. Het loont dus de moeite om goede ideeën te bedenken en te lanceren.'

Van Schendel: 'Hoe dan ook moeten we de situatie aanvaarden zoals deze nu is. We zaten als bibliotheken al in een transformatieproces, dat zal nu versneld worden. Het moet goedkoper, we moeten de infrastructuur anders organiseren, er dient snel een goede landelijke digitale bibliotheek te komen en we moeten als Bibliotheek Nederland herkenbaarder zijn.'

Tekst: Femke van den Berg

Foto's: Gerrit Serné